

Joanna Satoła-Staškowiak
Instytut Sławistyki PAN, Warszawa

Żart w procesie neologizacji – na podstawie języka młodego pokolenia

*Kto sieje asap, ten zbiera fakap*¹

Dominacja języka młodzieżowego jest przedmiotem wielu prac językoznawczych². Wśród głównych powodów takiego zainteresowania należy wymienić zauważalną, nawet dla laika, wyjątkową łatwość młodych ludzi do tworzenia nowych słów, spowodowaną przede wszystkim potrzebą wyróżnienia się spośród innych, komunikujących się między sobą osób. Popularne wśród młodych słowa i wyrażenia nie są zarezerwowane wyłącznie dla tej mocno ograniczonej wiekowo grupy, bo zaczynają oddziaływać na pozostałych użytkowników języka, na przykład rodziców, opiekunów, rodzeństwo, nauczycieli, którzy, powodowani chęcią nawiązania dobrych relacji z młodym człowiekiem, wykorzystują charakterystyczny dla niego subkod językowy. Słowa typu: *mem, fejs, wrzuta, postnąć, kolnąć, guglić, przehajpować, tokować* czy *wrzuta, życiówka, chwilówka* zaczynają przedostawać się do języka ogólnego.

¹ Współczesna wersja przysłowia *Kto sieje wiatr, ten zbiera burzę*, por. *fakap* (od ang. *fuck up*) duży problem (<http://www.ponglish.org/fakap-151w.html>); *asap* (od ang. *As Soon As Possible*), czyli *Tak szybko, jak tylko możliwe* (<http://www.miejski.pl/slowo-ASAP>).

² Por. m.in. *Najnowsze dzieje języków słowiańskich. Język polski*, (red.) S. Gajda, Opole 2001; J. Miodek, *Polszczyzna najmłodszych pokoleń*, Wrocław 2012; A. Otwinowska-Kasztelaniec, *Korpus języka mówionego młodego pokolenia Polaków*, Warszawa 2000; R. Przybylska, *O najnowszym języku polskim*, „Polonistyka”, nr 9/2001; także J. Satoła-Staškowiak, *Najmłodsza leksyka polska i bułgarska*, Warszawa 2015; tejsze, *O anglizowaniu wymowy w polskich i bułgarskich wypowiedziach młodych ludzi*, [w:] „За словото – нови търсения и подходи. Юбилеен сборник в чест на чл.-кор. проф. д.ф.н. Емилия Пернишка“, Съставители и научни редактори: Диана Благоева състав., Сия Колковска, Академично издателство „Проф.Марин Дринов“, Sofia 2016; E. Mańczak-Wohlfeld, *Tendencje rozwojowe współczesnych zapożyczeń angielskich w języku polskim*, Kraków 1995.

Termin *neologizm* ma różny dla badaczy zakres znaczeniowy i używany jest w różnych pracach językoznawczych wymiennie z innymi określeniami, np. *nowotwory*³, *nowe słownictwo*, *najnowsza leksyka*, *najmłodsza leksyka* itd.⁴, *neologizmy absolutne*⁵, *typowe i pozasystemowe neologizmy*⁶. Rozumiany jest różnie – inaczej przez badaczy języka, a inaczej przez badaczy literatury. W językoznawstwie neologizmy tradycyjne są przedstawiane jako jedna z odmian innowacji językowej⁷. Do tej samej grupy obok neologizmów należą innowacje fonetyczne, fonologiczne, fleksyjne i składniowe⁸.

Klasyczny podział neologizmów przebiega w następujących grupach: neologizmy leksykalne, neologizmy słotwórcze (jako podgrupa neologizmów leksykalnych), neologizmy znaczeniowe (neosemantyzmy), neologizmy frazeologiczne, neologizmy stylistyczne (artystyczne), neologizmy środowiskowe.

Oczywiste jest, że każdy z językoznawców w trakcie badań nad neologizmami posługuje się własnym metodologiczno-terminologicznym podejściem do proponowanej terminologii, badanych jednostek i ich treści. I tak dla przykładu Krystyna Waszakowa, Halina Jadacka czy Jagoda Rodzoch-Malek termin *neologizm słotwórczy* rozumieją następująco: „nowa jednostka języka utworzona [...] z elementów rodzimych lub tych obcych, które na gruncie analizy synchronicznej dadzą się wyodrębnić jako aktywne w polskim systemie derywacyjnym”⁹.

Dla Teresy Smółkowej najistotniejszy wydaje się podział neologizmów na ustabilizowane (językowe) i niustabilizowane (zwane w pracach badaczki innowacjami tekstowymi lub neologizmami tekstowymi)¹⁰. Niustabilizowane jednostki to te, które wykorzystywane są przez różnych autorów w ich tekstach, ale „są zbyt rzadkie, by uznać je z całą pewnością za leksemy”¹¹. Istotą odmienności neologizmów ustabilizowanych i niustabilizowanych jest ich obecność w dwóch różnych płaszczyznach języka: „neologizmy językowe i neologizmy niustabilizowane należą do dwóch różnych płaszczyzn języka: *langue* i *parole*. O ile neologizmy językowe mają swoje reprezentacje tekstowe, o tyle neologizmy niustabilizowane nie opuściły jeszcze, i wiele z nich nigdy nie opuści, planu *parole*”¹².

Językoznawcy spierają się ze sobą, próbując najdokładniej uchwycić istotę procesu neologizacji. Ich często odmienne stanowiska, dotyczące używanej terminologii, meto-

³ D. Buttler, *Neologizm i terminy pokrewne*, „Poradnik Językowy”, z. 5, 6, 1962.

⁴ Por. J. Satola-Staškowiak, *Najmłodsza...*, dz. cyt.

⁵ S. Grabias, *O ekspresywności języka. Ekspresja a słotwórstwo*, Lublin 1981.

⁶ J. Puzynina, *O pojęciu potencjalnych formacji słotwórczych*, „Poradnik Językowy”, nr 8/1966.

⁷ Por. S. Rospond, *Nowotwory czy nowopotwory językowe*, „Język Polski”, z. 4/1945, s. 96–105.

⁸ M. Chomik, M. Krajewska, *Od nominacji...*, dz. cyt., s. 11.

⁹ H. Jadacka, *Neologizmy jako przedmiot opisu lingwistycznego*, „LingVaria”, nr 1(9)/2010, http://www2.polonistyka.uj.edu.pl/LingVaria/archiwa/LV_1_2010_pdf/004_Jadacka.pdf; por. też K. Waszakowa, *Tendencje rozwojowe w słotwórstwie polszczyzny końca XX wieku*, [w:] *Przemiany współczesnej polszczyzny*, (red.) S. Gajda, Opole 1994; J. Rodzoch-Malek, *W jaki sposób mówi się w polszczyźnie o homoseksualizmie i osobach homoseksualnych? Analiza leksyki na podstawie danych leksykograficznych i tekstowych*, 2012, <http://depotuw.ceon.pl/bitstream/handle/item/204/Doktorat-J.Rodzoch-Malek.pdf?sequence=1/>.

¹⁰ Por. T. Smółkowa, *Nowe słownictwo w prasie*, [w:] *Język w mediach masowych*, (red.) J. Bralczyk, K. Mosiołek-Kłosińska, Warszawa 2000, s. 67–68.

¹¹ T. Smółkowa, *Neologizmy we współczesnej leksyce polskiej*, Kraków 2001, s. 14.

¹² Tamże, s. 15.

dologii ekscerpcji neologizmów i opisu procesów adaptacyjnych, opatrzone wnikliwą obserwacją i ciekawą argumentacją są istotnym głosem w sprawie.

W artykule podjęto próbę przyjrzenia się wyłącznie takim przykładom neologizmów leksykalnych (w tym neologizmów słowotwórczych i neosemantyzmów), których istnienie oparte zostało na kanwie żartu, który, szczególnie w języku młodych ludzi, wydaje się mieć ogromne znaczenie. Umiejętność żartowania i szybkiej reakcji na komentarz rówieśnika przedstawia wśród młodzieży dużą wartość praktyczną. W procesie tworzenia lub zapożyczania nowych słów żartowanie pozwala użytkownikom języka pokazać dystans do świata i siebie nawzajem. Prezentowane w artykule neologizmy podzielić należy na kilka grup, z których najważniejszy podział wynika z ich pochodzenia – neologizmy rodzime i obce¹³, drugi z podziału wewnętrznego neologizmów na neologizmy (nowe słowa) i neosemantyzy (nowe znaczenia)¹⁴.

Neosemantyzy są szczególnie ciekawą grupą neologizmów. Ich forma nie wskazuje na nowość, natomiast ich znaczenie wyraźnie tę nowość w systemie języka podkreśla.

„Do procesu neosemantyzacji dochodzi z pomocą różnych, znanych wszystkim lingwistom, zabiegów językowych. Podstawą jest [...] metaforyzacja i metonimizacja. Poza nimi warto zauważyć takie sprzyjające powstawaniu nowych znaczeń czynności, jak uogólnianie, skracanie czy odwrotność, przekora opisu, będące rodzajem gry językowej. Te czynności silnie wykorzystywane są współcześnie przez nosicieli języka i pomnażają zjawisko „nabierania” nowego znaczenia przez określone leksemy. Porównajmy na przykład:

Przeciwieństwa: pol. *gruba* (o bardzo szczupłej kobiecie, dziewczynie), *owłosiony* (o łysym mężczyźnie), *kruszyna* (o bardzo grubej kobiecie lub mężczyźnie), *zainteresowany* (o nudzącym się ostentacyjnie mężczyźnie), *gadatliwa* (o małomównej kobiecie).

Uniwersalizacja drogą elipsy określenia specyfikującego: *centrum rozrywki* – *centrum* z elipsą *rozrywki* (najczęściej zrozumią kontekstowo). Np. pol. *bank* (*bank krwi*, *bank danych* itp.), *galeria* (*galeria handlowa*, *galeria sztuki*, *galeria obrazów* itp.), *centrum* (*centrum obuwia*, *centrum kultury dziecka*, *centrum*, *centrum drzwi przesuwanych*, *radio centrum* itp.), *salon* (*salon mebli*, *salon fryzjerski*, *salon obuwia* itp.).

Skracanie: *serdecznie* (w mejlach, zamiast *serdecznie pozdrawiam*), *dobry* (zamiast *dzień dobry*), *fryz* (zamiast *fryzura*), *kompakt* (zamiast: *plyta kompaktowa*), *wykon* (zamiast *wykonanie*). W ostatnich latach najwięcej zapożyczeń semantycznych pochodzi z języka angielskiego. Ma to związek z popularnością tego języka nie tylko w Polsce, lecz także na całym świecie. Język angielski (głównie jego amerykańska wersja) bywa nazywany łaciną przełomu XX i XXI wieku¹⁵.

¹³ Choć przez niektórych naukowców zapożyczenia nie są czasem kwalifikowane jako neologizmy (por. np. M. Chomik, M. Krajewska, *Od nominacji do kreacji: rzecz o przekładzie neologizmów science fiction*, Toruń 2011, s. 13).

¹⁴ Neosemantyzacja jest nieunikniona ze względu na nieustanny rozwój języka. Procesy, jakim ulega język naturalny, to nie tylko wewnętrzne jego przemiany, lecz także transpozycje wynikające z wpływów obcych języków na dany język naturalny.

¹⁵ Por. J. Satola-Staškowiak, *Najmłodsza...*, dz. cyt.

Żartobliwe przykłady powstałych na bazie polskich formantów neologizmów (w tym neosemantyzmów) to¹⁶: *suszarka* (radar), *strzelanka* (gra komputerowa polegająca na częstym strzelaniu), *strzałka* (powitanie lub pożegnanie), *kaloryfer* (wyraźnie ukształtowane mięśnie brzucha), *sześciopak* (to, co kaloryfer), *kijkarz* (ten, kto chodzi z kijkami), *kawoszyć* (pić kawę), *kawkować* (pić kawę), *ciastkować* (jeść ciastka), *rąsia* (ręka robiąca selfie), *reklamozerca* (ten, który ogląda liczne reklamy), *serialozerca* (ten, który ogląda liczne seriale), *słodziak* (pieszczotliwie o uroczym, miłym człowieku lub zwierzęciu), *życiówka* (rekord życiowy), *śmieciówka* (umowa śmieciowa), *chwilówka* (rodzaj kredytu na krótki czas), *krajówka* (lot krajowy), *kredytówka* (karta kredytowa), *wrzuta* (złośliwy komentarz), *wrzutka* (upublicznienie informacji w celu siania zamętu) *kujonki* (rodzaj okularów o dużych oprawkach), *foszyć się/fochować się* (stroić fochy) i wiele innych.

Żartobliwy stosunek do zauważalnej przewagi nowych wyrazów pochodzących z języka angielskiego prezentują takie przykłady czasowników: *postować* (od ang. *post*), *kolnąć* (od ang. *call*), *guglać/guglować* (od ang. *Google*), *tokować* (od ang. *talk*), *lukać* (od ang. *look*), *czilautować się/wyczilautować się* (od ang. *chill out*), *lajkować* (od ang. *like*), *dissować/zdissować* (od ang. *diss*), *propsować/spropsować* (od ang. *props*), *baunsować* (od ang. *bounce*), *fejkować/sfejkować* (od ang. *fake*) czy wykorzystywane w znaczeniu czasownikowym słowa: *sorka* (od ang. *sorry*), warianty derywacyjne: *sorki*, *sorewicz*, *dzięks* (jako wariant fonetyczny angielskiego słowa *thanks*); rzeczowniki: *afeterek* (od ang. *after*), *beforek* (od ang. *before*), *debeściak* (od ang. *the best*), *selfiak* (od ang. *selfie*), *beneficiątko* (od ang. *benefit* – dziecko, którego rodzice utrzymują się z pobierania zasiłków – benefitów), *krejzol/krejzolka* (od ang. *crazy*), *lajcik* (od ang. *light*), *dżoba* (od ang. *job*), *skinol* (od ang. *skinhead*), *dredziarz* (od ang. *dreadlocks*); przysłówki: *lajtowo*, *lajcikowo* (od ang. *light*), *kulowo*, *kulersko* (od ang. *cool*) i ekwiwalentne do nich przymiotniki *lajtowy*, *lajcikowy*, *kulowy*, *superaśny* (od ang. *super*), *sweetaśny/słitaśny* (od ang. *sweet*), *slimowany* (od ang. *slim*) albo inny, popularny wśród młodych ludzi przymiotnik – *przehajpowany* (od ang. *hype*), będący dziś synonimem słowa *przereklamowany* itp.

Przykłady użyć¹⁷:

„Seksowny *kaloryfer* nie pojawi się znikąd. Oto parę skutecznych ćwiczeń na mięśnie brzucha” (kobieta.dlastudenta.pl/).

„Lekarz niby przyjmował od ósmej, ale do dziewiątej *kawkował* sobie z pielęgniarką” (saintteam.sa.funpic.de).

„Na teje obwodnicy Warszawy stoją też czasem zwykle patrole z *suszarką* – widziałem w poprzednią niedzielę” (www.wykop.pl).

„A ja nie *ciastkuję* przez cały post, tak dla zasady, nie jem żadnych słodczy” (forum.gazeta.pl).

„Odkąd wyprowadziliśmy się na studia do Wrocławia, czyli od około siedmiu lat, jesteśmy *sushizercami!*” (<http://soap-jam.blog.pl>).

¹⁶ *Obserwatorium Językowe Uniwersytetu Warszawskiego. Najnowsze Słownictwo Polskie*, (red.) M. Bańko, M. Czeszewski, J. Burzyński, <http://nowewyrazy.uw.edu.pl>.

¹⁷ Przykłady pochodzą ze strony Obserwatorium Językowego <http://nowewyrazy.uw.edu.pl>.

„Życie *serialożercy* nie jest łatwe. Ileż beznadziejnych rzeczy się naogląda, nim trafi na coś strawnego” (www.przekroj.pl).

„Kupiłam mojej młodszej siostrze *slitaśną* lalkę!” (www.miejski.pl).

„Ależ z niego *słodziak!*” (www.facebook.pl).

„Najbardziej lubię *piwkować* ze znajomymi nad jeziorem czy rzeczką i oczywiście też przy grillu” (www.wp.pl).

A także:

„*Slitaśne* tapety na pulpit” (www.google.pl).

„No i kto tu jest teraz *debeściak?*” (www.o2.pl).

„Zablokowana *krajówka* tir z wapnem w rowie” (www.tygodnikpiski.pl).

„Kiedy *nie lajkować* na fejsbuku?” (www.wykop.pl).

„*Selfiak* Agaty Młynarskiej” (www.pudelek.pl).

„Kuku Master – rozwijasz mnie lepiej niż *uniwerek*, *dzięks* (<http://annablack.blox.pl>).

W roku 2001 Stanisław Gajda zwrócił uwagę na pewną nierozważność w ocenie języka młodzieży, która tylko w określonych zdaniem badacza sytuacjach korzysta z angielskich zapożyczeń: „Obserwacja praktyki językowej ostatnich lat zwłaszcza młodego pokolenia (rozmowy towarzyskie, czaty, SMS-y) zdaje się potwierdzać tezę, że młodzież chętniej sięga po zapożyczenia angielskie. Pomijając zabawowo-snobistyczną komunikację pewnych środowisk młodych ludzi, w której obserwuje się przesadne nagromadzenie doraźnych często zapożyczeń, występują one przede wszystkim w rozmowach poświęconych nowej dziedzinie, co wymaga użycia nowych nazw. Rozmowy na tematy powszednie nie pociągają z reguły użycia anglicyzmów. Jednak w idiolektach niektórych rozmówców występuje skłonność do używania zapożyczonych wyrazów modalnych i wykrzykników (generalnie, sorry, wow) oraz do używania m.in. za źle tłumaczonymi reklamami i filmami – neosemantyzmów i błędnych konstrukcji gramatycznych [...]”¹⁸.

Zdaniem Jana Miodka¹⁹ nowe generacje wykazują silniejsze niż starsze pokolenia skłonności do anglicyzacji wymowy: nawet jeśli słowa są dziedzictwem innego kręgu kulturowego (i wypadają z pewnego kodu kulturowego). Podaje tu J. Miodek, nie strojąc od ironii, następujące przykłady błędnej wymowy młodych ludzi: *Nike z Samotraki* [*Najki z Samotraki*], *styl empire* [*styl Empajer*], *pociąg interregio* [*pociąg interredzio*].

Wśród wymienianych przez językoznawców powodów tworzenia nowych słów lub ich zapożyczania z języka angielskiego są: ekonomia języka, łatwość komunikacyjna, potrzeby nominatywne, moda językowa i wiele innych istotnych z punktu widzenia użytkowników języka naturalnego czynników. Ich pojawienie się w języku może być, jak pokazuje analizowany w opracowaniach materiał²⁰, potrzebne albo – odwrotnie – niepożądane (i często mało uzasadnione).

Do znanych i szeroko opisanych powodów zaistnienia neologizmu warto zaliczyć jeszcze jeden – żart (jako narzędzie ekspresji) nadawcy komunikatu. Żart, którym autor dzieli się z innymi rozmówcami i który jest na tyle interesujący dla rozmówców, że zdobywa popularność. Niewątpliwie, ma on związek z potrzebą zaznaczenia dystansu

¹⁸ *Najnowsze dzieje...*, dz. cyt., s. 56.

¹⁹ J. Miodek, *Polszczyzna...*, dz. cyt.

²⁰ Por. J. Satola-Staśkowiak, *Najmłodsza...*, dz. cyt.

do otaczającego świata, na przykład takiego przepełnionego anglojęzycznymi wtrętami, por. neologizm *ingowanie*, albo obserwowanymi zachowaniami ludzi, por. neologizmy typu: *sloictwo*, *smartfonizacja*, *festiwalizacja*, *pikseloza* i inne.

Anglizowanie wymowy, korzystanie z zapożyczeń z języka angielskiego lub po prostu nadmierna potoczność ustnych i pisemnych wypowiedzi Polaków martwi nie tylko purystów językowych. Przeciwnicy widzą w tym procesie wiele realnych zagrożeń, takich jak: zubożanie języka, wolniejszy jego rozwój, bezrefleksyjne kalkowanie obcych słów i wreszcie snobizm językowy²¹.

Wśród młodych ludzi są tacy, którzy nadmiar anglojęzycznych wtrętów wyśmiewają żartobliwymi przykładami użycia²², szczególnie tam, gdzie nie ma na to użycie (poza chęcią żartowania) logicznego uzasadnienia. Przykładem żartu opartego na anglicyzmach²³ jest przytoczone na początku artykułu zdanie: *Kto sieje asap, ten zbiera fakap*. Jest ono odpowiednikiem znanego przysłowia: *Kto sieje wiatr, ten zbiera burzę* (*fakap* od ang. *fuck up*, czyli *duży problem*²⁴; *asap* od ang. *As Soon As Possible*, czyli *tak szybko, jak tylko możliwe*²⁵). Przykładem innego neologizmu użytego w kontekście żartu jest powiedzenie: *Niestety albo stety* (w znaczeniu *Na nieszczęście albo na szczęście*).

Innym żartobliwym, stosowanym wśród młodych ludzi powiedzeniem jest: *Wygrać internety* (zrobić coś zaskakującego i nietuzinkowego, np. wyjątkowo obrazowo i trafnie odpowiedzieć na zaczepkę w sieci, albo niewybredny komentarz).

Zabawne angielsko brzmiące wyrazy znajdziemy w konstrukcjach typu: *smażing* (opalenie się), *plażing* (plażowanie), *parawaning* (korzystanie z parawanu), *łomżing* (picie piwa marki Łomża), sam zabieg nadawania polskim wyrazom brzmiących obco nazw ma już w języku polskim swoją żartobliwą nazwę, tj. *ingowanie* (czyli dodawanie *-ing* do tematów czasowników lub do rzeczowników²⁶).

Żart był powodem powstania takich polsko-angielskich połączeń, jak: *full wypas* (coś najlepszej jakości, w najlepszym standardzie), *sweet focia/slit focia* lub *slitka* (rodzaj zdjęcia portretowego z określonym wyrazem twarzy, zrobionego samemu sobie; odpowiednikami są także: *selfik*, *selfka*, *selfiak*), *korpoludek* (osoba zatrudniona w korporacji, często przesadnie oddająca się pracy) czy *katocelebryta* (celebryta deklarujący wyznanie rzymskokatolickie, publicznie odwołujący się do religii katolickiej, popularny zwłaszcza wśród innych katolików²⁷).

²¹ Por. J. Satoła-Staškowiak, *Najmłodsza...*, dz. cyt.

²² *Słownik slangu polsko-angielskiego*, <http://www.ponglish.org/>.

²³ Termin *anglicyzm* rozumieć należy jak w pracach np. Elżbiety Mańczak-Wohlfeld: „taką jednostkę leksykalną, która charakteryzuje się fonetyką oraz morfologią angielską i przedostała się z języka angielskiego do polszczyzny. Może to więc być wyraz rdzennie angielski lub też słowo innego pochodzenia, np. łacińskiego, greckiego czy holenderskiego, bądź wywodzące się z tzw. języków egzotycznych, a więc używanych poza Europą, które weszło w skład języka polskiego za pośrednictwem angielszczyzny”. Por. *Słownik zapożyczeń angielskich w polszczyźnie*, (red.) E. Mańczak-Wohlfeld, Warszawa 2010, s. 10.

²⁴ *Obserwatorium Językowe...*, dz. cyt., <http://www.ponglish.org/fakap-151w.html>.

²⁵ *Obserwatorium Językowe...*, dz. cyt., <http://www.miejski.pl/slowo-ASAP>.

²⁶ *Słownik slangu...*, dz. cyt., <http://www.ponglish.org/ingowanie-1202w.html>.

²⁷ *Obserwatorium Językowe...*, dz. cyt.

Podsumowanie

Współczesne języki słowiańskie dość swobodnie dopuszczają nowe słowa, nawet gdy są one obce i nie ma uzasadnienia dla konieczności ich użytkowania z powodu istnienia w języku naturalnym określonego odpowiednika. Neologizmy te są na różnym poziomie adaptacji, por. *czipówka/chipówka* (kartka chipowa), ale im większa ich popularność, tym szybszy moment ich akceptacji do systemu języka naturalnego. Do pełnych adaptacji w języku polskim (polskiej pisowni) dochodzi dziś w części tylko analizowanych przykładów, wiele z neologizmów ma anglojęzyczną pisownię i to nie ulega zmianie przez długi czas, a być może nie ulegnie nigdy.

Nowe słownictwo powstałe na kanwie żartu charakteryzuje się dość dużą dowolnością zapisu, dystansem do świata, krytycyzmem wobec otoczenia, ekspresją i wieloma innymi cechami. Warto je śledzić, by na bieżąco zdawać sobie sprawę z językowych procesów dotyczących neologizacji i rozwoju współczesnego języka w ogóle.

Nowe, żartobliwe potoczmy w krótkim czasie, bardziej lub mniej umiejętnie, włączane są do języka ogólnego. Przykłady takiego zjawiska obserwowane są nader często w komunikacji oficjalnej, na przykład w programach publicystycznych, programach porannych, publicznych wypowiedziach polityków, czyli tam, gdzie jeszcze paręnaście lat temu nie było to możliwe, i mają wpływ na wszystkich użytkowników języka polskiego, także tych nie najmłodszych. Czasem neologizmy dla zaznaczenia niestabilnej sytuacji i stosunku do niego nadawcy komunikatu zapisywane są z pomocą cudzysłowu, na przykład:

Korpoludek w *górach pokornieje* (wyborcza.pl)²⁸.

Plażing... (blog Marka Niedźwieckiego)²⁹.

Policja sprawdziła „suszarki” (tvn24.pl)³⁰.

Bibliografia

- Buttler D., *Neologizm i terminy pokrewne*, „Poradnik Językowy”, z. 5, 6, 1962.
- Chomik M., Krajewska M., *Od nominacji do kreacji: rzecz o przekładzie neologizmów science fiction*, Toruń 2011.
- Grabias S., *O ekspresywności języka. Ekspresja a słowotwórstwo*, Lublin 1981.
- Jadacka H., *Neologizmy jako przedmiot opisu lingwistycznego*, „LingVaria”, nr 1(9)/2010, http://www2.polonistyka.uj.edu.pl/LingVaria/archiwa/LV_1_2010_pdf/004_Jadacka.pdf.
- Mańczak-Wohlfeld E., *Angielskie elementy leksykalne w języku polskim*, Kraków 1994.
- Mańczak-Wohlfeld E., *Tendencje rozwojowe współczesnych zapożyczeń angielskich w języku polskim*, Kraków 1995.
- Miodek J., *Polszczyzna najmłodszych pokoleń*, Wrocław 2012.

²⁸ M. Rachid Chehab, M. Moskal, *Korpoludek w górach pokornieje*, http://wyborcza.pl/magazyn/1,126642,11697031,Korpoludek_w_gorach_pokornieje.html.

²⁹ M. Niedźwiecki, *Plażing...*, <http://www.marekniedzwiecki.pl/63dad3801179d823d60138f85c61b13e.entry.html>.

³⁰ *Policja sprawdziła „suszarki”*. Odczyty „zawsze odzwierciedlały realną prędkość”, <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-z-kraju/3/policja-sprawdziła-suszarki-odczyty-zawsze-odzwierciedlały-realna-predkosc.355495.html>.

- Najnowsze dzieje języków słowiańskich. Język polski*, (red.) S. Gajda, Opole 2001.
- Obserwatorium Językowe Uniwersytetu Warszawskiego. Najnowsze Słownictwo Polskie*, (red.) M. Bańko, M. Czeszewski, J. Burzyński, <http://nowewyrazy.uw.edu.pl>.
- Niedźwiecki M., *Plażing...*, <http://www.marekniedzwiecki.pl/63dad3801179d823d60138f-85c61b13e.entry.html>.
- Otwinowska-Kasztelanica A., *Korpus języka mówionego młodego pokolenia Polaków*, Warszawa 2000.
- Policja sprawdziła „suszarki”. Odczyty „zawsze odzwierciedlały realną prędkość”*, <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-z-kraju.3/policja-sprawdziła-suszarki-odczyty-zawsze-odzwierciedlały-realną-prędkość.355495.html>.
- Przybylska R., *O najnowszym języku polskim*, „Polonistyka”, nr 9/2001.
- Puzynina J., *O pojęciu potencjalnych formacji słotwórczych*, „Poradnik Językowy”, nr 8/1966.
- Rachid Chehab M., Moskal M., *Korpoludek w górach pokorniej*, http://wyborcza.pl/magazyn/1,126642,11697031,Korpoludek_w_gorach_pokorniej.html.
- Rodzoch-Malek J., *W jaki sposób mówi się w polszczyźnie o homoseksualizmie i osobach homoseksualnych? Analiza leksyki na podstawie danych leksykograficznych i tekstowych*, 2012, <http://depotuw.ceon.pl/bitstream/handle/item/204/Doktorat-J.Rodzoch-Malek.pdf?sequence=1/>.
- Rospond S., *Nowotwory czy nowopotwory językowe*, „Język Polski”, z. 4/1945.
- Satoła-Staškowiak J., *Najmłodsza leksyka polska i bułgarska*, Warszawa 2015.
- Satoła-Staškowiak J., *O anglizowaniu wymowy w polskich i bułgarskich wypowiedziach młodych ludzi*, [w:] „За словото – нови търсения и подходи. Юбилеен сборник в чест на чл.-кор. проф. д.ф.н. Емилия Пернишка“, Съставители и научни редактори: Диана Благоева състав., Сия Колковска, Академично издателство „Проф.Марин Дринов“, Sofia 2016.
- Słownik slangu polsko-angielskiego*, <http://www.ponglish.org/>.
- Słownik zapożyczeń angielskich w polszczyźnie*, (red.) E. Mańczak-Wohlfeld, Warszawa 2010.
- Smółkowa T., *Neologizmy we współczesnej leksyce polskiej*, Kraków 2001.
- Smółkowa T., *Nowe słownictwo w prasie*, [w:] *Język w mediach masowych*, (red.) J. Bralczyk, K. Mosiołek-Kłosińska, Warszawa 2000.
- Waszakowa K., *Tendencje rozwojowe w słotwórstwie polszczyzny końca XX wieku*, [w:] *Przemiany współczesnej polszczyzny*, (red.) S. Gajda, Opole 1994.

Abstract

Joke in the process of neologization – based on the language of the younger generation

The paper is an attempt to look at the examples of lexical neologisms, whose existence is based on the canvas of a joke, which, especially in the language of young people seems to be of great importance. The presented neologisms are divided into several groups, the most important division is the result of their origin - native vs foreign, the second one is the effect of the internal division of neologisms to neologisms (new words) and neosemantisms (new meanings).

Keywords: neologism, neosemanticisms, neologization, expressiveness of communication, joke, younger generation